

Zaradi birokracije je hrana v vrtcih dražja

Javno naročanje hrane je tako zakomplicirano, da vrtci najamejo odvetniško pisarno in ji za pripravo javnega naročila plačajo od tri tisoč do 15 tisoč evrov. Toliko bi pri kmetu stalo 1,5 oziroma 7,5 tone jabolk.

Je normalno, da vrtci in javne ustanove plačajo od tri tisoč do 15 tisoč evrov odvetniški pisarni za pripravo javnega naročila živil? Tako dobijo dobavitelje za dve, tri ali štiri leta, po tem času morajo objaviti novo javno naročilo in spet plačati odvetnike. Za tri tisoč evrov bi pri kmetu kupili 1,5 tone jabolk, za 15 tisoč evrov pa 7,5 tone.



Foto: Shutterstock

Vrtci in druge javne ustanove porabijo od sto tisoč do 120 tisoč ton živil na leto, kar pomeni približno od 10 do 12 odstotkov vse porabljene hrane v Sloveniji. Če bi naročali živila prednostno od slovenskih kmetov, zadrug in živilcev, bi okrepili prehransko varnost v Sloveniji.

Šole, vrtci, domovi za starejše, bolnišnice, ministrstva, vojska in druge javne ustanove morajo hrano kupiti prek javnega naročila. Ti postopki so zapleteni in bolj zbirokratizirani kot pred 25 leti. Veliko javnih ustanov nima zaposlenega pravnika, zato za javno naročilo angažirajo odvetniško pisarno.

Po drugi strani so javne ustanove velik kupec hrane. Letno porabijo od sto tisoč do 120 tisoč ton živil, kar pomeni približno od 10 do 12 odstotkov vse porabljene hrane v Sloveniji, so sredi septembra poudarili na simpoziju, kjer so iskali rešitve, kako bi vključili več trajnostne lokalne hrane na jedilnike javnih ustanov. »Če bi javne ustanove naročale živila prednostno od slovenskih kmetov, zadrug in živilcev, bi okrepili prehransko varnost v Sloveniji,« pravijo v eko civilni iniciativi **Ekoci**, eni izmed organizatork simpozija.

Pri Agrobiznisu smo že pred leti pripravili več posvetov, na katerih smo predstavili dobre primere javnega naročanja hrane. Leta 2018 smo izpeljali zadnji tak posvet iz razočaranja, ker ni bilo večjih premikov na bolje in ker so dobri projekti, v katerih so javne ustanove povezali z bližnjimi kmetijami in zadrugami, ugasnili.

Lokalna hrana je pridelana v Sloveniji, ima krajše dobavne poti, manj emisij

Ker se bliža teden slovenske hrane, ki ga letos zaznamujemo od 17. do 23. novembra, je pravi trenutek, da se vprašamo, kako bi lahko v javne ustanove pripeljali več lokalne hrane. Lokalna hrana je pridelana v Sloveniji ter pomeni krajše dobavne poti in večjo sledljivost, zato boljšo kakovost, manj emisij in manj zavržene hrane. Z nakupom lokalne hrane omogočimo, da denar ostane v lokalnem okolju in se krožno vrača v skupnost – h kmetom, kmetijskim zadrugam in lokalnim živilcem.

Tudi kmetijsko ministrstvo želi okrepiti dobavo lokalne hrane v javne ustanove. Da bi to dosegli, »je treba vlagati v nove skladiščne zmogljivosti, predelovalne obrate in večjo pridelavo hrane na dobrih

štiri tisoč ekoloških kmetijah in s spodbujanjem drugih kmetij v ekološko preusmeritev«, so poudarili na septembrskem simpoziju.

Tam so dali več pobud za povečanje deleža lokalne hrane v javnih ustanovah in poudarili, da je treba dobavne verige hrane okrepiti za javne naročnike in prebivalce, saj Slovenija večino hrane uvaža, državne rezerve pa zadoščajo samo za približno teden dni, če bi prišlo do krize in bi bili odvisni od lastnih zalog.

Prednost naj ima lokalna ekološka hrana, nato živila iz shem kakovosti in konvencionalne pridelave

Ekoci predlaga, naj javne ustanove dajo prednost lokalni ekološki hrani, nato hrani iz shem kakovosti, kot so izbrana kakovost, integrirana pridelava, zaščitena označba porekla, zaščitena geografska označba, zajamčena tradicionalna posebnost ... Šele ko javna ustanova naroči vso razpoložljivo ekološko lokalno hrano in živila iz shem kakovosti, naj naroči konvencionalno lokalno hrano in na koncu uvoženo. Prednost naj dajo živilom, ki imajo najkrajšo pot od izvora do naročnika. Tak ponudnik naj bo najugodnejši in naj dobi prednost pred najcenejšim ponudnikom.

Javnim ustanovam daje zakonodaja več možnosti, da naročajo to, kar pridelajo bližnji kmeti in ponujajo zadruga ali tukajšnji živilci. Mlečne izdelke, jabolka ali ekološko goveje meso lahko izločijo v posebne sklope in dobavitelja vsakega takega sklopa izberejo po načelu kratkih dobavnih verig, kar pomeni zunaj javnega naročila. Tako lahko nabavijo do 20 odstotkov vrednosti vseh sklopov živil. Ekoci predlaga še, da bi za vso državo sestavili dve javni komisiji, ki bi javnim ustanovam pomagali pripraviti tako javno naročilo, da bodo najprej kupile ekološka lokalna živila, potem živila iz shem kakovosti, nato iz lokalne konvencionalne pridelave pred uvoženimi. Tako javne ustanove ne bi več najemale odvetniških pisarn za pripravo javnega naročila.

Nujno je povezovanje lokalnih pridelovalcev z javnimi ustanovami

Še preden javna ustanova začne sestavljati javno naročilo živil, mora opraviti analizo trga, da bo ugotovila, koliko česa lahko naroči pri kmetih, zadrugah in tukajšnjih živilcih. Javne ustanove pogosto nimajo časa za raziskavo trga in analizo lokalne ponudbe, zato tudi ne naročajo toliko lokalne hrane, kot bi je lahko. **Pred leti so šole, vrtce, domove starejših v Podravju s kmetijami in zadrugami povezali v okviru projekta Samooskrba Podravja, ki je ugasnil, ker niso našli nadaljnjega financiranja.**

Enak cilj zdaj obujemo s **petimi konzorciji, ki bodo prihodnjih pet let z evropskimi sredstvi za intervencijo o (eko)regijah IRP12** povezali kmetije z različnimi kupci v svoji regiji in jim olajšali dostop do lokalne sezone (ekološke) hrane. Kupci so lahko tudi šole in vrtci, gostinci in turizem. Mislite, da se bo po petih letih našel denar za nadaljevanje njihovega dela ali bodo tudi ti zamrli?

Članek Petra Šubic: <https://agrobiznis.finance.si/novice/zaradi-birokracije-je-hrana-v-vrtcih-drazja/a/9040832>